

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Tárgy: A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak: Nyersanyag-politikai kezdeményezés – az európai gazdasági növekedés és foglalkoztatás kritikus szükségleteinek kielégítése

COM(2008) 699 végleges

(2009/C 277/19)

Előadó: **Dumitru FORNEA**

2008. november 4-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó Szerződés 262. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak: Nyersanyag-politikai kezdeményezés – az európai gazdasági növekedés és foglalkoztatás kritikus szükségleteinek kielégítése

COM(2008) 699 végleges.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott Ipari Szerkezetváltás Konzultatív Bizottsága 2009. április 23-án elfogadta véleményét. (Előadó: Dumitru FORNEA.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2009. május 13–14-én tartott, 453. plenáris ülésén (a május 13-i ülésnapon) 194 szavazattal 4 ellenében, 7 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások ⁽¹⁾

Az EGSZB a következőket ajánlja:

1.1. Az Európai Uniónak áttekintést kellene készítenie a stratégiai és kritikus jelentőségű nyersanyagok nemzeti elemzéseiről, és létre kellene hoznia egy az Egyesült Államok Nemzeti Kutatási Tanácsa vagy Japán által elkészített áttekintésekhez hasonló európai uniós áttekintést. A tagállamoknak kiemelt súlyt kell helyezniük nyersanyag-ellátási politikáik felülvizsgálatára annak feltárása érdekében, hogy az Európai Unió egyes tagállamai és az EU egésze számára mit jelentenek a kritikus tényezők. Az egyes nyersanyagok kritikus voltát rendszeresen, lehetőleg két-három évenként felül kellene vizsgálni a változások nyomán követése érdekében.

1.2. A OECD/BIAC (az OECD Üzleti és Ipari Tanácsadó Bizottsága) nyersanyagok elérhetőségével foglalkozó workshopja jó kiindulási pontot biztosíthatna, ugyanakkor már a kezdetektől fogva korlátozná az Európai Unió hatáskörét. A kritikus nyersanyagok számának meghatározása után fel kell mérni a lehetséges előnyös együttműködés szempontjából azokat az országokat, amelyek jelenleg vagy a jövőben potenciálisan biztosíthatják ezeket a nyersanyagokat. Ezután meg kell tenni a szükséges diplomáciai lépéseket.

1.3. Az EGSZB erősen támogatja a 2009 és 2010 közötti időszakban a cseh, svéd és spanyol elnökség által az ásványi erőforrások keresletének és kínálatának kérdéséről, a földhasználatról, az elérhető legjobb technológiákról és a kapacitásépítésről szóló konferenciák megszervezését, továbbá részt is kíván venni ezeken a konferenciákon.

1.4. Az Európai Bizottságnak meg kell erősítenie a hatékony nemzetközi szintű tárgyalások támogatására irányuló erőfeszítéseit, nemcsak a méltánytalan kereskedelmi akadályok és torzulások kiküszöbölése, hanem a két- és többoldalú beruházási egyezmények kialakításának támogatása érdekében is.

1.5. Az Európai Bizottságnak mozgósítania kellene a szükséges fellépési mechanizmusokat, ha Unión kívüli országok megsértik a WTO-szabályokat (pl. exportadókkal vagy anyagokra kivetett korlátozásokkal).

1.6. Az Európai Unió külső díjtételeit úgy kell meghatározni, hogy azok biztosítsák, hogy a fenntartható módon előállított nyersanyagok ne szoruljanak ki az EU piacáról. Az érvényben lévő díjtételeket felül kell vizsgálni a változtatásra szoruló vámtarifasorok azonosítása érdekében.

1.7. A nyersanyagok terén az EU-nak aktív diplomáciával el kell érnie a nyersanyagok hozzáférhetőségének biztosítását, és ezáltal hozzá kellene járulnia olyan alapok és programok létrehozásához, amelyek támogatják a fenntartható nyersanyagtermelést és a gazdasági és társadalmi fellendülést a fejlődő országokban.

1.8. Az Európai Bizottságnak tevékenyen részt kell vennie a Bányászati Miniszterek Világforumán, valamint a Bányászati és Fémipari Kormányközi Fórumnak az évenkénti ülésein, hogy jobb kapcsolatokat építhessen ki a világ számos, ezzel a kérdéssel foglalkozó hatóságával az Európai Unió beruházási lehetőségeinek azonosítása és megerősítése végett.

1.9. Össze kell állítani a nyersanyagtermelő ipar földhasználatával kapcsolatos legjobb szabályozási gyakorlatok leltárát az EU-ban az eljárások egyszerűsítése, valamint az ásványi erőforrások nem megfelelő földhasználat-tervezési gyakorlatokból fakadó meddővé válásának csökkentése érdekében.

⁽¹⁾ Az EGSZB további, részletes ajánlásait lásd a 2008. július 9-én elfogadott, az Európai Unió Hivatalos Lapjában 2009/C 27/19. szám alatt közzétett, *A nem energetikai célú bányászat Európában* tárgyban készült véleményben. A jelenlegi ajánlásokat az ebben a korábban megfogalmazott EGSZB-veleményben foglaltak kiegészítésének kell tekinteni.

1.10. Az Európai Bizottságnak továbbra is támogatnia kell a fenntartható ásványi erőforrásokkal foglalkozó Európai Technológiai Platformot, és annak témáit fel kell vennie a 2009 és 2013 közötti időszak felhívásai közé. Fontos továbbá nyersanyagokkal kapcsolatos témákat előterjeszteni a 8. Kutatási és Fejlesztési Keretprogram szakterületeinek elsődleges tevékenységei között, ilyen lehet például az erőforrások és az energia hatékony felhasználásának előmozdítása.

1.11. Az Európai Bizottságnak támogatnia kellene egy, a teljes életciklus elemzésére épülő, az erőforrás-hatékonysági intézkedések és minden „anyaghelyettesítési politika” érvényességének felmérésére szolgáló objektív módszert.

1.12. Az Európai Bizottság főigazgatóságainak meg kellene erősíteniük az újrahaznosítást, elő kellene segíteniük a másodlagos nyersanyagok felhasználását az EU-ban, javaslatokat kellene tenniük a felelősségteljes újrahaznosítási, visszanyerési és ismételt felhasználási stratégiákra az Európai Unióon kívüli országokban a legjobb gyakorlatok nemzetközi szintű előmozdításával.

1.13. További konzultációkra és kutatásokra van szükség annak jobb megértése érdekében, hogy a nem energetikai célú ásványi nyersanyagokra alkalmazott módszerek mennyiben alkalmazhatók az olyan, nem energetikai célú megújuló nyersanyagokkal kapcsolatos különleges helyzetre, mint például a fa, a nyersbőr és a szőrme (az Európai Bizottság közleménye elsősorban a nem energetikai célú ásványi nyersanyagok ellátásának biztonságával kapcsolatos kérdésekre összpontosít. Nyitott kérdés, hogy egyéb nyersanyagok esetében is ugyanennek az eljárásnak az alkalmazása-e a legjobb módszer, de az biztos, hogy az Európai Bizottság szakosodott osztályai közötti szoros együttműködés útján lehetővé válik egy integrált eszköz létrehozása az Európai Unió ipara és védelme szempontjából stratégiai és kritikus jelentőségű összes nyersanyag felmérésére).

2. Háttér

2.1. A nyersanyagok áremelkedési folyamata – legalábbis ideiglenesen – megtorpant. Az Európai Bizottság közleménye szerint bizonyos, hogy ez a trend folytatódni fog, és hogy „a feltörekvő országok növekedési szintjei várhatóan továbbra is nagy nyomást gyakorolnak majd a nyersanyag-keresletre”. A kritikus tényezők a következők: először is a feltörekvő országok, különösen Kína, képesek lesznek-e zökkenőmentesen áttérni a jelentős részben exportorientált feldolgozóipari szektorokban jelentkező üzleti lehetőségektől vezérelt állóeszköz-beruházásokra épülő növekedési módra, másodsorban pedig az, hogy ez utóbbi növekedési mód ugyanolyan mértékű keresletnövekedést eredményez-e a nyersanyagok terén.

2.2. Amint a közlemény rámutat, az EU önellátó az építési ásványanyagok terén (ezen a területen a külföldi beszállítók hátrányban vannak az anyagok értékéhez viszonyított magas szállítási költségek miatt), ugyanakkor bizonyos stratégiai gazdasági jelentőségű anyagokból importra szorul. Ezek stratégiai jelentősége abból adódik, hogy az ipari termelés szempontjából kritikus jelentőségű

mértékét gazdasági értékük nem hangsúlyozza ki eléggé, valamint abból, hogy jelentős készletek koncentrálódnak kevés számú kereskedelmi beszállítónál és országban, amelyek közül néhányhoz magas politikai kockázatok is társulnak.

2.3. A közlemény a készletekkel kapcsolatban számos aggályt is megfogalmaz. Az ellátási korlátok szempontjától és eredetétől függően négyféle kockázati típus különböztethető meg az aggályok forrásaként:

- A feldolgozók között a nyersanyagokért folytatott egyre erősödő verseny, amely magasabb árakban, valamint az elsődleges és másodlagos erőforrások esetében az anyagok új rendelkezési helyekre történő elterítésében nyilvánul meg;
- A nyersanyagok „felhalmozása” az export akadályozásán keresztül, például exportadók és kettős árképzési rendszer alkalmazásával (a közlemény erre nézve számos példát közöl);
- A harmadik országokban történő nyersanyag-előállítás eszközeiért folytatott verseny (példa: az afrikai beruházási lehetőségekért és ásványlelőhelyekért folytatott verseny);
- A stratégiai gazdasági jelentőséggel rendelkező nyersanyagok tényleges ellátása megszakadásának kockázata – példa: a ritka földfémek (REE) ellátásának lehetséges megszakadása, amelyekből az ellátás erősen koncentrált, és amelyek számos alkalmazási területen fontosak (az összes környezetbarát és energiahatékony technológia a ritka földfémek egyre növekvő fogyasztására épül, például a hibrid autók is kb. 20 kg ritka földfémeket tartalmaznak. Kína a világ legnagyobb REE-szállítója, ugyanakkor legnagyobb fogyasztója is. Jelenleg csak nagyon kevés gazdaságosan megvalósítható alternatíva létezik a kínai REE-ellátás kiváltására.). A kritikus ásványok a gazdasági hadviselésben folytatott alkudozás erőteljes eszközei, sőt fegyverei is lehetnek.

2.4. A kockázatok első két típusa közvetlenül érinti az európai nyersanyag-feldolgozó ipar versenyképességét, és ezeknek következményeivel a kereskedelem- és versenypolitika összefüggésében kell foglalkozni annak megfelelő mértékben, amennyire ezek versenyellenes gyakorlatokból vagy kereskedelempolitikai intézkedésekből fakadnak.

2.5. A harmadik kockázattípus talán kevésbé aggasztó a nyersanyagokat felhasználó ipar szempontjából, mivel nincs okunk azt feltételezni, hogy a természeti erőforrások birtokosainak érdekében állna a vásárlóik közötti diszkrimináció az Európai Unió iparának hátrányára, ugyanakkor van okunk aggodalomra egyrészt az európai bányászati ipar hosszú távú versenyhelyzetére, másrészt Európának a bányászat finanszírozásában, a technológia fejlesztésében és a vállalatok közötti hálózatépítésben betöltött központi pozíciójára gyakorolt hatások miatt. Az ezzel kapcsolatos közelmúltbeli fejlemények szintén aggályokat vetnek fel azon feltörekvő országok fenntartható fejlődése szempontjából, amelyek a természeti erőforrásokra épülő exportra támaszkodnak.

2.6. Végül a negyedik típusú kockázatok súlyos károkat okozhatnak az Európai Unió gazdaságának szövetében és munkahelyek megszűnését eredményezhetik, ha a termelés a szükséges anyagok hiánya miatt leáll. Ezzel a kockázattal közvetlenül kell foglalkozni, akár korábban nem mérlegelt intézkedések útján is. Érdemes megjegyezni, hogy ezt a kockázatot az Egyesült Államok (lásd az USA Nemzeti Kutatási Tanácsának Minerals, Critical Minerals, and the U.S. Economy [Ásványok, kritikus ásványok és az USA gazdasága] című kiadványát: www.nap.edu/catalog.php?record_id=12034) és Japán (lásd: Guidelines for Securing National Resources [Iránymutatások a nemzeti erőforrások biztosításához], <http://www.meti.go.jp/english/press/data/nBackIssue200803.html>) is eléggé komolyan vette ahhoz, hogy erre alapozva új politikai kezdeményezéseket fogalmazzon meg, ezenkívül arra is utalnak sajtóbeszámolók, hogy Kína nyersanyagkészleteket halmoz fel, hogy ezzel csökkentse az ellátás megszakadásainak hatásait.

3. Általános megjegyzések

3.1. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság az Európai Bizottság közleményét (COM(2008) 699, Az Európai Bizottság nyersanyag-politikai kezdeményezése) kulcsfontosságú tényezőnek tekinti az Európai Unió nem energetikai célú nyersanyagokkal történő fenntartható ellátásának biztosításában – különös tekintettel az ásványi erőforrásokra (lásd a COM(2008) 699. számú dokumentum 3. oldalát) – a fejlesztés és a foglalkoztatás kritikus szükségleteinek kielégítése érdekében. Az EGSZB alig várja a szükséges struktúra és erőforrások létrehozását, amelyek elősegítik majd a meghatározott intézkedések megvalósítását.

3.2. A civil társadalom képviselői már régóta kérik, hogy ezt a kérdést integrált módon, több EU-s politika és program egyesítésével közelítsék meg. Az Európai Bizottságnak érdeme, hogy – ezen a kezdeményezésen keresztül – az Unión kívüli és a hazai ellátás javítására irányuló politikákat az erőforrások hatékonyabb felhasználását és az újrahasznosítási tevékenységek erősítését célzó intézkedésekkel kapcsolta össze, és ezzel megoldásokat vázolt fel az abból eredő kihívásokra, hogy az Európai Unió ipara számára szükség van a nem energetikai célú nyersanyagok fenntartható biztosítására.

3.3. Különösen a nemzetközi fejlemények emelik ki világosan – az EU erőforrás- és földhasználat-tervezési politikájának tekintetében alkalmazandó szubszidiaritás elvének aláásása nélkül – a koordináltabb megközelítési mód szükségességét az Unió szintjén.

3.4. Az EGSZB elégedetten tapasztalta, hogy ebben a közleményben az Európai Bizottság hasonló megközelítési módot fogadott el, és szinte ugyanazokat a kihívásokat és megoldásokat azonosította, mint amelyeket az EGSZB a közelmúltban az ezzel a témával kapcsolatos saját kezdeményezésű véleményében bemutatott ⁽²⁾. Ez a dokumentum, amelynek célja az volt, hogy az Európai Bizottság előzetesen megismerhesse a civil társadalom álláspontját, az EGSZB Ipari Szerkezetváltás Konzultatív Bizottsága által kezdeményezett kiterjedt konzultációs folyamat eredményeként született meg, válaszul az Európai Bizottság „A nyersanyagellátás biztosítása az uniós iparágak számára” című tájékoztató dokumentumára (IP/07/767, megjelent 2007. június 5-én), amely a jelenlegi nyersanyag-politikai kezdeményezés megelőlegezéséként jött létre.

3.5. Az Európai Unió azon elkötelezettségének kapcsán, amelyet a klímaváltozás hatásainak leküzdésére irányuló globális megközelítési mód kidolgozására nézve vállalt az energiahatékony technológiák fejlesztése, a természeti erőforrások felelős használatának előmozdítása és iparának környezetbaráttá tétele útján, az EGSZB újfent hangsúlyozza a nem energetikai ásványokkal történő ellátás biztonságának stratégiai jelentőségét az európai energiapolitikával párhuzamosan, arra összpontosítva, hogy ezek a szektorok kölcsönösen függenek egymástól a technológiai tényező miatt.

3.6. Az EU nagymértékben függ a „csúcstechnológiai” fémek importjától, és csak akkor lesz képes áttérni a fenntartható termelésre és a környezetbarát technológiákra, ha biztonságosan hozzá tud férni az említett csúcstechnológiai fémekhez és ritka nyersanyagokhoz (a verseny, a kockázatok, az erőforrások és a gyártási létesítmények földrajzi koncentrációja szempontjából) ⁽³⁾.

3.7. A tárgyalt közlemény az EU aktuális nyersanyag-ellátási kérdéseinek SWOT-analízisére hasonlít, ezért az EU tagállamainak koordinált támogatását és az Európai Bizottság érintett főigazgatóságainak (DEV, ENTR, ENV, EUROSTAT, REGIO, RELEX, RTD) koordinált fellépését igényli egy sor tevékenység megvalósításához, amelyek nemcsak az Európai Bizottságot érintik, hanem a kulcsfontosságú érdekelt feleket is – a kitermelt nyersanyagokat felhasználó iparágak (az International Council on Mining and Metals [Nemzetközi Bányászati és Fémipari Tanács; ICMM] nevű szervezetet fel kellene kérni arra, hogy a globális ásványi készletek fejlesztési jövőképe és szakértelmük útján vegyenek részt és járuljanak hozzá a munkához, hogy kiegészítsék az Euromines kifejezetten EU-centrikus jövőképét), üzleti vállalkozások, földtani hatóságok, szervezett civil társadalom – az EU ellátási biztonságának javítása érdekében, a fenntartható fejlődés céljaival összhangban.

3.8. Az EU ezekkel a kérdésekkel foglalkozó jelenlegi struktúrái túlságosan gyengék, meg kell őket erősíteni magasabb szintű döntéshozókkal, a jövőbeni nyersanyag-szükséglet megerősített műszaki és gazdasági elemzésével, valamint megerősített cselekvéssel, hogy annyit hozhassunk ki az európai forrásokból, amennyi csak műszakilag és gazdaságilag kivitelezhető, és hogy továbbfejleszthessük az Európán kívüli forrásokból származó fenntartható ellátást. Szükség lesz hosszabb távú stratégiára és rendszeres felülvizsgálati mechanizmusra, mivel a nyersanyag-kitermelésbe történő beruházás nagyon gyakran csak hosszabb távon életképes gazdaságilag.

3.9. *A következő alapelvek támasztják alá a benyújtott javaslatokat:*

3.9.1. Az EU nyersanyag-ellátásának biztonsága először is annak biztosítását jelenti, hogy az Unió gazdasága ne szenvedjen károkat a nyersanyag-ellátás megrázkódtatásai miatt, ugyanakkor az EU azon iparágai vásárlóinak érdekeiről való gondoskodást is jelenti, amelyek erősen függenek az importált nyersanyagoktól, valamint azokéiról, amelyek nyersanyagokat állítanak elő; végül pedig egységes versenyfeltételek biztosítására is

⁽²⁾ Lásd *A nem energetikai célú bányászat Európában* című véleményt – HL C 27., 2009.2.3.

⁽³⁾ Lásd *A nem energetikai célú bányászat Európában* című véleményt – HL C 27., 2009.2.3. 2.5. pont.

szükség van. Mindezeket az érdekeket figyelembe kell venni és meg kell valósítani, tekintettel az EU-nak a nemzetközi fejleményekkel, valamint a környezetvédelmi és társadalmi fenntarthatósággal kapcsolatos kötelezettségvállalásaira és politikáira. A nyersanyagok felhasználását optimalizálni kell, figyelembe véve annak a környezettel, a közösségek szükségleteivel és a fenntartható energia-felhasználással való kölcsönhatását.

3.9.2. Az EU nyersanyag-ellátási politikáját **szilárd analitikai alapokra** kell helyezni. Ezért feltétlenül gondoskodni kell arról, hogy megfelelő tudás álljon rendelkezésre, és hogy a lehető legjobb módszerek alkalmazásával végezzenek elemzéseket.

3.10. A nyersanyagokra vonatkozó szabályozási gyakorlatok széles skálán mozognak az EU-n belül, és az egyes országokban a legjobb gyakorlatokkal kapcsolatos információk elterjesztésén keresztül jelentős javulást lehetne elérni.

4. A javasolt politikai válasszal kapcsolatos megjegyzések ⁽⁴⁾

4.1. Első pillér: A nyersanyagok beszerezhetősége a világgpiacon, torzítatlan feltételek mellett

4.1.1. A közlemény azt javasolja, hogy az EU-nak (i) aktív diplomáciával el kell érnie a nyersanyagok hozzáférhetőségének biztosítását, (ii) elő kell segítenie a jobb nemzetközi együttműködést, és (iii) elsőbbséget kell biztosítani a nyersanyagok hozzáférhetőségének az EU kereskedelmében és a szabályozási politikában.

4.1.2. A forrásokban gazdag legfontosabb országok azonosítása után meg kell vitatni a nyersanyagok hozzáférhetőségének kérdését ezekben az országokban, az adott államok képviselőivel. Az EU fejlesztési politikájának olyan **alapot és programokat** kell létrehoznia, amelyek **támogatják a fenntartható nyersanyagtermelést és a fejlődést** ezekben az országokban.

4.1.3. Az EU-nak az azokba az országokba irányuló finanszírozási rendszereit kell felülvizsgálnia, amelyek már az EU tagállamai vagy szomszédos országai, mivel az erőforrások szállítása ezekből az országokból fenntarthatóbb. Különösen az utoljára csatlakozott államokat, a balkáni országokat, az észak-afrikai államokat és Törökországot kell támogatni. Az ICMM erőforrásokkal való ellátottságra vonatkozó kezdeményezése (a Nemzetközi Bányászati és Fémipari Tanács [ICMM] 2004-ben életre hívott kezdeményezése, melynek célja, hogy megfelelő politikai gyakorlatot alakítson ki a fejlődő országok nemzeti/regionális és vállalati szintjén megvalósuló bányászati és fémipari beruházásokat illetően) hasznos modell lehet az erőforrásokkal és a fejlesztésekkel kapcsolatos stratégiákhöz.

4.1.4. Több konkrét javaslat az **EU fejlesztési politikája és az EU nyersanyagokhoz való torzítatlan hozzáférése közötti kompatibilitás megerősítésének** kategóriájába tartozik.

Az államok megerősítésével, a megbízható beruházási környezet előmozdításával és a nyersanyagok fenntartható kezelésének előmozdításával kapcsolatban benyújtott összes javaslat releváns és konstruktív.

4.1.5. Az Európai Unió külső díjtételeit úgy kell meghatározni, hogy azok biztosítsák, hogy a fenntartható módon előállított nyersanyagok ne szoruljanak ki az EU piacáról. Az érvényben lévő díjtételeket felül kell vizsgálni a változtatásra szoruló vámtarifasorok azonosítása érdekében.

4.1.6. A fejlődő országok számára a nyersanyagok területén nyújtott segítségnek a **kapacitásépítésre** kell összpontosítania, és olyan politikák kidolgozásának és megvalósításának támogatását és előmozdítását kell célul kitűznie, amelyek maximalizálják a nyersanyagtermelésnek és az exportnak a fejlődéshez való hozzájárulását. Ebben az összefüggésben különösen fontos azoknak a politikáknak és megközelítési módoknak a támogatása, amelyek más szereplők bevonására és részvételére építenek, és amelyek elsődleges szempontnak tekintik ezeknek a népességcsoportoknak a szükségleteit és érdekeit.

4.1.7. A nyersanyagok területén nyújtott **fejlesztési segítségnek** emellett széles koalíciókra és partnerségekre is kell épülniük, amelyek garantálják az összes érdekelt fél elkötelezettségét, különös tekintettel a nyersanyagiparra, a civil társadalom szervezeteire és a kormányzat minden szintjére.

A fejlődő országoknak nyújtott segítség egyik erős összetevőjeként támogatni kell az **infrastrukturák kiépítését**, és ezt a támogatást elérhetővé kell tenni a nyersanyag-termelő vállalkozások, valamint a kisebb vállalkozások, a mezőgazdasági közösségek és más vidéki gazdasági tevékenységek céljaira is. Jóllehet ezt az együttműködési modellt bírálták azért, mert a lehetőségeknél kevesebbel járul hozzá a fejlesztésekhez, azt is feltétlenül fel kell ismernünk, hogy ez a modell választ ad a fejlődő országoknak arra az erőteljes igényére, hogy az infrastruktúra fejlesztésével ösztönözzék a fejlődést, és hogy az effajta beruházások finanszírozására irányuló más mechanizmusok elégtelennek bizonyultak.

4.1.8. A közlemény kihangsúlyozza az ásványi erőforrások **kereskedelmi statisztikáival** kapcsolatos problémákat. Ezek a statisztikák a Szabványos Nemzetközi Kereskedelmi Osztályozás (SITC), a Harmonizált Rendszer (HS) vagy az Átfogó Gazdasági Kategóriák (BEC) alapján szervezett vámjelentésekre épülnek, amelyek között sajnálatos módon egyes országok rossz minőségű jelentései is szerepelnek. Ezenkívül a kereskedelmi statisztikák nem képesek biztosítani az olyannyira szükséges információkat a világ gazdaságainak valós ásványianyag-felhasználásáról, mivel nem tartják nyilván az eladott koncentrátumok, félkész termékek és iparcikkek ásványianyag- és fémtartalmát. Kutatásokra és nemzetközi konszenzusra van szükség arról, hogyan lehetne továbbfejleszteni a jelenlegi statisztikai rendszert a tényleges ásványianyag- és fémfelhasználás pontosabb kimutatása érdekében, ami például egy szabványos gépkocsi, egy tonna szabványos papír stb. ásványianyag- és fémtartalmának mint „helyettesítő” értéknek a felhasználásával volna lehetséges.

⁽⁴⁾ Lásd: az EGSZB véleményét, HL C 27, 2009.2.3, 82. o.

4.1.9. A közlemény a kereskedelmi és a szabályozási politikát kissé részletesebben tárgyalja. A javaslatok az EU számára létfontosságú területeket jelölik meg, és a jelek szerint megvalósításra érdemesek. Az egyik szempontot különösen ki kell emelni: hogy „az EU-nak folyamatosan figyelnie kell az EU vámtarifarendszerét is, biztosítandó, hogy **koherencia legyen az EU nyersanyagok iránti keresletének alakulásával, és fel kell mérnie [...] a nyersanyagokra [...] vonatkozó importkorlátozások lazításának módjait**”.

4.1.10. Meg kell valósítani a fenntartható fejlődésnek az EU területén kívüli hatásaival kapcsolatos célkitűzéseit, amelyek viszont nem jelenthetnek mérséklést az olyan gyakorlatokra, amelyek a kereskedelem korlátozásával sértik a fogyasztók és a környezetvédelem érdekeit. Feltétlenül ügyelnünk kell arra, hogy az ellátás biztonságát és a nyersanyagokhoz való privilegizált hozzáférésre épülő tisztességtelen verseny megszüntetésének célkitűzéseit ne használjuk fel a protekcionizmus előmozdítására vagy arra, hogy korlátozzuk a fejlődő országok termelőinek kereskedelmét és az EU piacaihoz való hozzáférést.

4.2. *Második pillér: Az európai forrásokból származó nyersanyagok fenntartható kínálatának segítése*

4.2.1. Az EU fenntartható helyi és regionális fejlődését közvetlenül befolyásolja azoknak a gazdasági ágazatoknak a jövőbeni fejlődése, amelyek képesek nyereséget kihozni az egyes területek lehetőségeiből. Az EGSZB véleménye szerint – az egyes ásványanyag-lelőhelyekre vonatkozó tartalékszámítások figyelembevételével – a bányászati gazdasági tevékenységek hozzájárulhatnak a helyi közösségek fejlődéséhez, emellett az uniós tagállamok fejlődéséhez is azáltal, hogy erőforrásokat biztosítanak a számukra. Ilyen módon hozzájárulhatnak:

- az ipari termelés fejlesztéséhez és az ipari tevékenységekhez szükséges nyersanyagok biztosításához,
- az importtól való függés csökkentéséhez és az erőforrások jobb felhasználásának biztosításához,
- megfelelő létszámú képzett munkaerő fenntartásához ebben a szektorban annak lehetővé tétele érdekében, hogy az EU-ban tovább folytatódjának a feltárási és a kitermelési tevékenységek,
- több és biztonságosabb munkahely meglétéhez,
- a társadalmi kohézióhoz és a regionális fejlődéshez,
- az élet- és munkakörülmények javításához.

4.2.2. Hosszú ásványkitermelési múltjának figyelembevételével Európának vezető szerepet kell betöltenie az olyan kérdésekkel kapcsolatos szakismeretek és tapasztalatok terén, mint a nyersanyag-kitermelés kezelése, a nyersanyagtermelés hozzájárulásának optimalizálása a gazdasági fejlődés szempontjából, a nyersanyagok fenntartható használata és a földterület helyreállítása a társadalom számára hasznos módon.

4.2.3. A tagállamoknak felül kell vizsgálniuk, hogy földhasználat-tervezési folyamataik milyen mértékben veszik figyelembe a nyersanyagokban rejlő lehetőségeket, és hogy az egymással versengő földhasználati lehetőségeket esetleg prioritások meghatározása továbbra is megfelelő-e annak fényében,

hogy biztosítani kell a nyersanyagellátás fenntarthatóságát, vagyis, ha csak lehetséges, alkalmazni kell a közelség és a kereskedelmi életképesség elvét.

4.2.4. A geológiai tudás állapota folyamatosan változik, ezért az eljárásoknak kellően rugalmasaknak kell lenniük ahhoz, hogy lehetővé tegyék a ma még fel nem fedezett természeti erőforrások hozzáférhetőségét.

4.2.5. Össze kell állítani a nyersanyagtermelő ipar földhasználatával kapcsolatos **legjobb szabályozási gyakorlatok leltárát** az EU-ban, a következő célokból:

- **az eljárások egyszerűsítése** és egységesebbé tétele az Unión belül, ugyanakkor annak biztosítása, hogy az egymással versengő földhasználati érdekeket, többek között a természetvédelem szempontjait megfelelően módon vegyék figyelembe,
- **az ásványi erőforrások** nem megfelelő földhasználat-tervezési gyakorlatokból fakadó meddővé válásának csökkentése. Különösen fontos, hogy a földhasználati jogot biztosító rendelkezések az ásványkincsekben gazdag területek közül ne csak az ismertekre vonatkozzanak.

4.2.6. A Natura 2000 és a nyersanyag-kitermelés összeegyeztethetőségére vonatkozó iránymutatások kidolgozását követően a tagállamoknak felül kell vizsgálniuk saját nemzeti iránymutatásait, és gondoskodniuk kell arról, hogy az illetékes hatóságok tisztában legyenek azzal a ténnyel, hogy a **Natura 2000 nem tiltja a nyersanyag-kitermelést** (az élőhelyvédelmi irányelv 6. cikke kiváló eszközt kínál annak biztosítására, hogy a nyersanyag-kitermelő iparágak figyelembe vegyék a fenntartható fejlődés alapelveit).

4.2.7. A gazdasági szempontból stratégiai jelentőségű anyagok EU-n belüli **ellátásával és a nyersanyagok használatával kapcsolatos tudásbázis fejlesztése** érdekében el kell készíteni az EU számára egy, az Egyesült Államok Nemzeti Kutatási Tanácsa által összeállított tanulmányhoz hasonló elemzést. Az elemzésnek arra kell irányulnia, hogy körülhatárolja, valamint felmérje az uniós ipar anyagellátásával kapcsolatos potenciális kockázatokat, valamint a különféle anyagok kritikus voltát a különféle végső felhasználási módok esetében (a következő szempontokat kell figyelembe venni: az EU országaiban kitermelhető egyes ásványok fizikai elérhetősége, helyettesítési arány, a stratégiai és kritikus nyersanyagok nemzetközi kereskedelmével kapcsolatos geopolitikai kockázatok, az EU védelmi szükségletei).

A közlemény számos ajánlást tartalmaz, amelyeknek célja a nyersanyagokkal kapcsolatos tudásbázis fejlesztése. Semmiféle javaslatot nem tartalmaz azonban a nyersanyagok felhasználásával kapcsolatos EU-n belüli ismeretek fejlesztésére nézve. Ez pedig a legfontosabb prioritások egyikének tűnik, és összhangban áll a koherens politikák kidolgozásának és az intézkedések hatékonysága maximalizálásának szükségességével. Az Egyesült Államok kritikus jelentőségű anyagokra vonatkozó jelentése tartalmaz egy olyan módszert, amelyet alkalmazni lehetne az európai körülményekre.

4.2.8. Különösen a **geológiai erőforrás-potenciál** modern technológiákkal végrehajtott **teljes felmérése** lenne kívánatos, valamint annak felmérése, hogy a nemzeti földtani hatóságok képesek-e az ásványi erőforrásokkal kapcsolatos első osztályú adatokkal, információkkal és szakértelemmel szolgálni. A geológiai (ennek a kifejezésnek a jelentése ebben a dokumentumban magába foglalja az összes geológiával kapcsolatos témájú, például a geokémiai és a geofizikai adatokat is) adatok megszerzését támogató konkrét tevékenységeket fel kell vázolni és meg kell valósítani a GMES Szárazföldi Szolgáltatásainak és/vagy az EU Regionális Fejlesztési Alapjainak jövőbeni kiterjesztésén keresztül. Az Európai Bizottságnak hivatalos formában felül kell vizsgálnia a tagállamokban fennálló helyzetet.

4.2.9. Az európai intézményeknek **támogatniuk kellene a cseh, a svéd és a spanyol elnökséget, valamint az ide kapcsolódó rendezvényeiket, különös tekintettel a következőkre:**

- Az EU svéd elnöksége alatt konferenciát kellene rendezni a legjobb földhasználati és kitermelés utáni fenntartható területkezelési gyakorlatok megtalálása érdekében.
- A rovaniemi (Finnország) kitermelési és bányászati konferencia, amelyre 2009 decemberében kerül sor, és amelyen előreláthatólag meghatározzák a feltárás elősegítésének legjobb európai gyakorlatait.
- Az EU TAIEX eszközének igénybevételével elő kellene készíteni egy délkelet-európai és balkán-félszigeti feltárási konferenciát.

4.2.10. **Elsőbbséget kell biztosítani a nyersanyagokkal kapcsolatos kutatási és technológia-fejlesztési tevékenységeknek, és kiemelt hangsúlyt kell helyezni azokra a technológiákra, amelyek összeegyeztethetők a szigorú természetvédelmi politikákkal.** Elő kell mozdítani a **legjobb gyakorlatokat a feltárás, a tisztább termelés és az újrahasznosítás területén**, különösen olyan gyakorlatok megvalósítása céljából, amelyek gazdaságilag kivitelezhető piaci ösztönzőkre támaszkodnak. A fenntartható ásványi erőforrásokkal foglalkozó Európai Technológiai Platform által kidolgozott Stratégiai Kutatási Terv és a Megvalósítási Terv szolgálhat alapként ezen cél megvalósításához.

4.3. *Harmadik pillér: Az elsődleges nyersanyagok felhasználásának optimalizálása az EU-ban*

4.3.1. A közvélemény szerint főleg a jogi személyek, konkrétan ebben az esetben a bányavállalatok és a kereskedelmi társaságok

viselik a felelősséget a környezeti feltételekért, de valójában az egész társadalom felelősséggel tartozik azoknak az áruknak a fogyasztásáért, amelyek ezeket az erőforrásokat tartalmazzák.

Az európai polgároknak tisztában kell lenniük azzal a ténnyel, hogy a létezésünk függ az ásványi készletek kiaknázásától, ugyanakkor **feltétlenül óvnunk kell a környezetet, és elő kell mozdítanunk a nyersanyagok felelős felhasználását.**

4.3.2. A nyersanyagok használatának optimalizálására irányuló politikák és gyakorlati intézkedések fejlesztése nem lehetséges az Európai Unión kívüli jogos érdekektől elszigetelten, és figyelembe kell vennünk a fejlődő országok tényleges képességeit a technológia szabályozása és használata tekintetében egyaránt. A REACH-jogszabályt erősen kritizálta számos afrikai ország, amelyek aggódnak amiatt, hogy az az ásványianyag-exportjuk indokolatlan diszkriminációjához vezethet. Hasonló módon egyes ázsiai országokban a veszélyes hulladékokról szóló bázeli egyezmény is nem kívánt következményekhez vezetett, többek között a fémek újrahasznosításával foglalkozó nem hivatalos vállalkozások elterjedéséhez, amelyek veszélyes gyakorlatokat alkalmaznak, mivel el vannak vágva a nyersanyagok jogszerű forrásaitól.

4.3.3. Az európai kutatást és az ipart a **kritikus nyersanyagokat helyettesítő anyagok** kifejlesztésére kell bátorítani. Ennek érdekében a nélkülözhetetlen fémek/nyersanyagok meghatározott listáját alá kell vetni az Európai Bizottság által a 7. keretprogram (FP-7) alapján kezdeményezett részletes kutatásnak, ily módon biztosítva az új, környezetbarát technológiák és környezetvédelmi szempontból biztonságos termékek háttérét.

4.3.4. Az újrahasznosítási folyamatot nem szabad egyszerűen adminisztrációs feladatnak tekinteni, hanem kereskedelmi alapokra épülő üzleti megközelítési mód által támogatott szabályozási keretként kell kezelni. Ennek az alapelvnek a megvalósítása érdekében a következőkre van szükség:

- jogi keret az ipari és háztartási hulladékok összegyűjtésére, osztályozására, kezelésére és újrahasznosítására;
- a fogyasztók ösztönzése az újrahasznosítási tevékenységekben történő részvételre;
- megfelelő, kifejezetten az összegyűjtésre, megőrzésre és az ipari újrahasznosításra szakosodott nemzeti és nemzetközi hálózatok;
- kereskedelmi alapokra épülő, a helyi és a regionális önkormányzatok által megszervezett, megfelelően működő hulladékgazdálkodás.

Kelt Brüsszelben, 2009. május 13-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Mario SEPI